

означає надлишкове зосередження ризиків у банківській діяльності, зменшення асортименту фінансових послуг та збільшення витрат на їх забезпечення. Впродовж останніх років після банківської кризи процеси нарощення капіталу банками України мають загалом позитивні тенденції – збільшуються як обсяги статутного капіталу банків, так і власного капіталу у цілому, а також темпи зростання цих показників.

Нарощування банківського капіталу ґрунтується на використанні таких принципів [1, с. 205]: відповідності попиту на ринку; підвищення ефективності з погляду прибутковості і ліквідності; можливості змінюватися в разі зміни ринкової ситуації; обліку кінцевого результату роботи банку і його філій; використання передових технологій; ефективної роботи менеджменту.

Важливою умовою капіталізації банківської системи є поліпшення загально економічної ситуації в країні, стабільності грошового обігу, споживчих цін та грошової маси. Таким чином, нарощування капіталу в умовах кризи є важливим завданням для банківського сектору. Саме підвищення капіталізації банків і забезпечення достатнього рівня покриття капіталом прийнятих банками ризиків можна відзначити як найважливішу умову розвитку банківської діяльності й підвищення стійкості банків.

Інформаційні джерела:

1. Ковда Н. І., Татяніна С. М. Капіталізація банків як чинник зростання економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 203-208.
2. Охрименко І. Б. Проблеми капіталізації банків України в період виходу з кризи і відновлення кредитування економіки. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2019>.

УДК 338:001.36.657

І.С. Андрющенко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЛЕГКОСТІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Нові соціально-економічні реалії (соціальне дистанціювання та суворий карантин), в яких опинилися підприємства з березня 2020 р. оголили ряд гострих проблем, що демонструють системні вади сформованої системи державного регулювання. В умовах глобальних

змін підприємства піддаються значному ризику. За даними експрес-опитування від Європейської Бізнес Асоціації, на початку карантину майже половина компаній заявила про втрату від 20% до 50% доходів. Зважаючи на кризу, підприємства шукають свої шляхи виходу із ситуації але результати цього ж опитування показали, що значна частина підприємств – 31% шукатиме нові ніші для розвитку своєї справи.

Регулювання нових економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка дала б змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва та рядових платників податків. Економічні регулятори податкового механізму номінально вже відповідають європейській практиці, або ж рухаються в напрямку гармонізації з європейськими правилами та досвідом. Це стосується і податкового навантаження на економіку, і структури податкових платежів, і відповідності видів та ставок окремих податків в податковій системі, і формування податкових механізмів сприяння розвитку окремих сфер (пільги, альтернативні системи оподаткування, амортизаційна політика та ін.). Але на такому тлі все ще спотвореною продовжує залишатися вітчизняна система справляння податків, яка ігнорує принципи законності та поєднання інтересів, а також працює на виконання поставлених завдань, використовуючи протизаконні методи. Європейська Бізнес Асоціація вказує на те, що основними проблемами для бізнесу в Україні залишаються: зростання податкового навантаження; корупція; відсутність верховенства права; відсутність дерегуляції, яка не введена в дію, а лише задекларована у нормативно-правових актах.

Щорічно Світовий банк і аудиторська компанія PwC у рамках рейтингів Doing Business та Paying Taxes проводять дослідження податкових систем у всьому світі. Doing Business оцінює регуляторний клімат у країні, або як упроваджуються в країні зміни для поліпшення умов підприємницької діяльності (без оцінки якості інфраструктури, кваліфікації працівників, рівня корупції, макроекономічної політики, коливання валютних курсів). Рейтинг Paying Taxes є одним зі складників дослідження Doing Business, він є щорічним спільним проектом Групи Світового банку і компанії PwC, в рамках якого оцінюються кількісні та якісні аспекти сплати податків.

У рейтингу Doing Business в 2014 році Україна посідала лише 112-ге місце, але потім поступово стала підніматися: в 2015 р. – 96, в 2016 р. – 83, в 2017 р. – 80, в 2018 р. – 76, в 2019 р. – 71, в 2020 р. – 64 місце. Як бачимо, в Україні показники, що характеризують легкість сплати податків, за останні п'ять років значно поліпшилися. Цьому сприяли прийняття Податкового кодексу (2011 р.), гармонізація бухгалтерського і податкового обліку (2015 р.), зниження ставки ЄСВ

(2016 р.), упровадження електронних сервісів платників податків, зміни в адмініструванні податків, зниження ставок податків тощо.

Таблиця 1 – Порівняння позицій України з іншими країнами за індексами легкості ведення бізнесу та сплати податків у 2020 році

Показники	Україна	Білорусь	Грузія	Казах-стан	Молдова
Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business)	70,2	74,3	83,7	79,6	74,4
Індекс легкості сплати податків (Paying Taxes):	78,1	71,2	89,2	78,2	85,2
Платежі (кількість на рік)	5	7	5	10	10
Час (кількість годин на рік)	328	170	216	186	183
Загальний рівень податків (% від прибутку)	45,2	53,3	9,9	28,4	38,7
Індекс оцінки процесів після подачі звітності та сплати податків (0-100)	86,0	50,0	85,9	48,9	90,8

За кількістю платежів Україна має один із кращих показників. Це пов'язано з тим, що податковою реформою скорочено загальну кількість податків з 22 до 9, з яких до статистики дослідження потрапляють тільки 5 податків: податок на прибуток, ПДВ, ЄСВ, земельний і екологічний, і за кожним із них береться найменша величина – один платіж на рік. Це означає, що подальше поліпшення можливе тільки за рахунок відмови від одного із цих п'яти податків або зменшення їх бази оподаткування. Традиційно в загальному рейтингу Україну тягнуть донизу 2 інших показники: час, який витрачається на сплату податків (позитивний вплив на рейтинги могло б мати спрощення звітності з ЄСВ та ПДФО), і загальне податкове навантаження. В середньому вітчизняний бізнес витрачає на податковий облік 328 годин на рік, що вдвічі більше, ніж у розвинених країнах. А за тривалістю обліку ПДВ наша держава посідає 176 сходинку зі 190. Складність адміністрування податків погіршує показник часу, який витрачається підприємцями на дотримання податкових правил. У підсумку час, який бізнес в Україні витрачає на дотримання податкових правил, є найгіршим у Східній Європі та

Центральній Азії. Експерти стверджують, що цю проблему можна вирішити зміною форми декларації. Спеціалісти вважають, що Україні треба брати приклад із Латвії й Естонії – вони нині розташувалися у другому десятку рейтингу Paying Taxes 20 і можуть слугувати орієнтиром. У цих країнах дуже прості правила заповнення податкових декларацій.

Для того щоб зменшити рівень податкового навантаження, збільшити величину податкових надходжень та водночас поліпшити показники України у міжнародних рейтингах, необхідно:

- оптимізувати внесення змін до податкового законодавства, оскільки їхні часті зміни призводять до ускладнень у податковому плануванні на підприємствах та спричинюють помилки у сплаті податків та зборів;

- здійснювати боротьбу з корупцією;

- поліпшити ефективність діяльності судових органів;

- підвищити рівень податкової культури населення;

- посилити рівень інформативності податкових органів та підтримки платників податків;

- спростити інтерфейс електронного кабінету платника податків для зменшення кількості помилок та часу заповнення;

- дотримуватися напрямів податкової політики, визначеної у Меморандумі про економічну та фінансову політику між Україною та МВФ;

- забезпечити зростання обсягів ВВП.

УДК 330.322.3

О.П. Близнюк, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.М. Іванюта, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Серед стратегічних завдань соціально-економічного та інноваційного розвитку торговельних підприємств треба виділити необхідність об'єктивної оцінки наявних і резервних інвестиційних можливостей та реалізацію в повній мірі фактичного інвестиційного потенціалу, що є важливими передумовами обґрунтування перспективної моделі стратегічного управління інноваційною діяльністю та прогнозування вектору інвестиційної траєкторії